

Komentarji

Volitve

Kakor je bilo pričakovati! Stari člankar-planekar Brisane je pisal — in drugi so na to pritrili — da je vsa neumen, kdor pričakuje, da otroci ustrelili "strica Mihaela" pred božičem, ko prihaja darili.

Milij je Roosevelta in njegov "new deal". Primera je sunek v pravo, kajti odrasli ljudje vedno, toda ameriški volilci so bili kakor otroci, ki verjamejo v Santa Clausa.

Volilci so odobrili "new deal" — jeno zavrnili burbonce, ki že dni kriče, da Roosevelt povrne Rusijo in zločinsko razpore denar. Izid volitev je pa tam — poslušni burbonci.

Volilci večinoma še vedno za Roosevelta in njegovemu "new dealu" in zadnji tork so dali še večjo kontrolo nad gospodarstvom, kakršno je imel v njegovem in kakršno je še kdaj imel kateri predsednik Združenih držav pred njim. Volilci so enostavno rekli: Nadaljuj z reformo!

Roosevelt ima torej sijajno, da v prihodnjih dveh letih izvrši reformo, nad katero ni strmel ves svet. Noben kar se ni imel takega manj!

Ali se poslužijo prilike? Noben upanja ni. To sta pokazali dve leti njegove predsedniške službe. Pokazali sta jasno, da Roosevelt hoče, da bodo pri kapitalisti imeli dovolj plače, da bodo delavci imeli dobre plače, da bodo farmarji imeli dobre cene in da bodo vsi iskreni partnerji!

To je ves "new deal".

Privatni kapitalisti so pa tu vedeli, da tega ne marajo. Zavedni delavci ne prestando, da je to nemogoče. Zavedni delavci je pa še malo Ameriki in večina verjame Rooseveltu.

Roosevelt se je pred dvema letoma ponižal s tem, da je pred bankirje in jih prosi, naj odvežejo mošnjo kredita. Ameriške banke v tem moneta baje razpolagajo z dvajsetimi milijardami dolarjev kredita, a ves ta kredit je za in iz države še vedno zamrznjen.

Glavila bankirjev — vsak kapitalistični list je to glasilo — odgovorila Rooseveltu, da prihodnjega kredita ne bo in zaupanja bankirjev ne bo toliko čaka, dokler vlada ne vrže "new deala" in vsega tega "monkey businessa" v koš.

Ta odgovor se spodobijo Rooseveltu. Če predsednik republike, ki bi lahko sama — vlada — imela v njih drugi — kontrola ves kredit dežele in sama razpolagala s tem kreditom, ta bi morali ošabni bankirji, ki nje in pustiti ošabnost, da je ta predsednik še vedno nevedel pri bankirjih za pomoč, ki jih prosi zaupnosti, tedaj ne zasluži drugega ko ošabne odgovore.

To je pač dokaz, da v prihodnjih dveh letih ne bo dosti bolje. Vlada bo mevarila nadalje kakor je doslej. Ampak ljudje, ki so bili v tistem času, da so bili, še vedno upajo in čaka — odhod rekordna Rooseveltova zmaga pri volitvah zadnjega torka.

Prihodnji teden bomo komentirali Sinclairjevo volilno bitko v Californiji, katera zasluži komentar. Da more socialistični kandidat voz, dobiti v enem letu kampanje — česar ni prej dosegel v 30 letih — čez pol milijona glasov, ni to nobena šala.

Dr. Millikan ožigosal ameriške "čarovnike"

Urbana, Ill. — Dr. Robert A. Millikan, znameniti ameriški učenjak, je zadnje dni prejel na takojšnji državni univerzi neko

SINCLAIR NAPOVEDAL KAMPANJO ODPOKLICA

Priznava, da je osebno slab kandidat in drugi na njegovem mestu bi bil zmagal. Dobil je čez 800,000 glasov in imel bo pristaše v zbornici

Los Angeles, Cal., 8. nov. — Upton Sinclair, poraženi demokratsko-socialistični kandidat za governorja Californije, je dejal včeraj, da njegova kampanja ni končana in boj za "odpravo bede v Californiji" se bo nadaljeval.

Popoln volilni rezultat še ni znan. V četrtek jutraj so bile objavljene sledeče številke: Sinclair 798,979, Merriam 1,033,106. Manjkajo še glasovi iz okrog 800 presinktov in vse kaže, da je Sinclair dobil čez 800,000 glasov.

Epično-demokratska stranka je zmagala v mnogih distriktih v Los Angelesu in v prihodnjih državno zbornico pride več Sinclairjevih "epikovcev", ki bodo nedvomno agresivni; epik-demokrat Culbert Olson, kandidat za državnega senatorja, je tudi izvoljen.

Sinclair je rekel, da ljudstvo Californije ima mogočno orožje v rokah v obliki odpoklica in on se ne bo nič čudil, če bo kampanja za odpoklic governorja Merriama v teku čez šest mesecev.

"Ako bi bil na mojem mestu drugi kandidat, ki bi imel močno osebno privlačnost, bi bila zmaga naša," je dejal Sinclair. "Priznam, da je pisatelj velikega števila knjig slab politik in slab kandidat, ampak jaz kljub temu ne odneham. Borba še bo nadaljevala, dokler program Epic ne osvoji Californije."

Sinclair je poslal svojemu nasprotniku, republikancu Merriamu brzojavko sledeče vsebine: "Čestitam vam na kratki zmagi, obenem vas pa obveščamo, da so naše priprave za prihodnjo bitko že v teku."

Sinclair je namignil, da je razočaran nad Rooseveltom, od katerega je dobil "dirty deal". Če bi bil Roosevelt pred volitvami izrekel v javnosti one besede, katere je izrekel pred njim v privatnem razgovoru na svojem domu v Hyde Parku — pa bi bil on gotovo izvoljen. Kaj mu je Roosevelt takrat rekel in zakaj je potem molčal, je za enkrat še uganika.

Na drugi strani je governor Merriam izjavil, da je njegova zmaga "zmaga amerikanizma." Ljudstvo Californije ne mara socializma.

Merriam je v teku kampanje nastopal kot "progressive" in zaveznik "new deals". Obljubil je mnogo radikalnih reform — Sinclair mu očita, da jih je ukradel iz njegovega Epika — in med temi je starostna pokojnina, ki navidezno lepše doni kakor ona v Sinclairjevem Epiku.

"Diktator Roosevelt zmagal," pravijo naciji

Berlin, 8. nov. — Nacijski tisk v Nemčiji označuje volilno zmago "new deals" v Združenih državah kot zmago Roosevelta, ki je dobil "mandat diktature v vsem, le v imenu ne." Oficijsko glasilo nacijske stranke "Der Angriff" piše: "Ameriške volitve potrjujejo naš princip voditeljstva. Danes je doba voditeljev."

Dva španska revolucionarja ustreljena

Madrid, 8. nov. — Jose Narredo in Jos Guerra Pardo, voditelja rebelnih rudarjev v provinci Asturias, sta bila včeraj ustreljena v Gijonu.

odlikovanje in ob tej priliki je dejal, da je Amerika polna "coprniških mazačev" in praznovrverj ter emocionalizem dominirata ameriško življenje.

Roosevelt pozdravlja proslavo revolucije v Rusiji

Poslal je čestitko Kalininu ob 17-letnici boljševiške zmage

Washington, D. C., 8. nov. — Predsednik Roosevelt je včeraj poslal brzojavno čestitko Uniji sovjetskih socialističnih republik ob 17-letnici njenega rojstva.

Čestitka, ki je bila naslovljena na Mihaela Kalininu, predsedniku vseunjskega centralnega izvršnega odbora, se glasi: "Prosim, sprejmite ob obležitih ustanovitve sovjetske vlade zagotovilo mojih najboljših želja za blagostanje Unije sovjetskih socialističnih republik."

Orjaško zadržno gibanje v sovjetski Rusiji

Ima 73 milijonov članov in 718,000 trgovin in drugih podjetij

London, (FP) — Sovjetska delegacija je na kongresu Mednarodne zadržne zveze, vršecem se v Londonu, poročala o velikanskem napredku zadržništva v Rusiji. V zadnjih treh letih se je zadržni promet podvojil, članstvo je pa ob začetku tega leta šlo 73 milijonov oseb ali malo manj ko polovico prebivalstva.

Zadržno gibanje je bilo že pred revolucijo prilično dobro razvito in je skozi vso porevolucijsko dobo igralo veliko vlogo. Ni pa caristična Rusija poznala zadržnih pekarij. Danes jih ima 1400, ki so opremljene z najmodernejšo masinerijo in tehtnično se lahko kosajo z najboljšimi pekarnami na svetu.

Zadržnih trgovin in drugih podjetij je bilo v sovjetski Rusiji 178,000 ob pričetku 1934. Od teh je bilo do konca 1932 24,000 restavracij, tovarniških kuhinj in jedilnic v primeri z 10,800 leta 1930. Zadržne šolske kuhinje skrbijo za 2,800,000 šolarjev. Zadržne same imajo 229 srednjih in višjih šol, v katere pohaja 42,000 študentov.

Poleg zadržne je distribucijski sistem v sovjetski Rusiji skoraj izključno vladni monopol. Vsaka, posebno večja tovarna ima svojo trgovino za svoje delavce. V teh trgovinah so cene najnižje, v zadržnih ne-liko višje in v takozvanih "odprtih" vladnih trgovinah so pa visoke. S to politiko vlada namenoma stimulira zadržništvo.

Privatna trgovina se tudi ni popolnoma prenehala, vendar ne igra posebno velike vloge v Rusiji. V tej panogi zavzemajo javni trgi ali nekakšni sejmiki največjo proporcijo; cene so tukaj najvišje, naravnost fantastične v primeri s cenami v tovarniških trgovinah in zadržnih.

Nekateri marksistični kritiki sovjetske ekonomije so mnenja, da so boljševiki preveč hitro zatrli mali biznis in s tem porinili deželo v večjo in nepotrebno gospodarsko dislokacijo. Z izpolnjevanjem vladnega distribucijskega sistema in predvsem pa zadržnih Rusija zadnje čase prebolela tudi to komunistično napako. Zdaj ima vsakekora najbolj orjaško zadržno gibanje na svetu.

Delavci v nebotičnikih dobili unijo

New York. — 7500 delavcev, ki vzdržujejo nebotičnike v predelu oblačilne industrije, so s kratko stavko izvojevali priznanje Building Service Employees unije in zvišanje plač. O nadaljnjem zvišanju in dolgotrajnem delovnem boju odločila arbitraža.

Temp delavcem so dale moralno oporo krojaške unije, ki so lastnikom poslopij sporočile, da njih članstvo ne bo delalo v slučaju stavke in nastavljenja škebov. Zdaj se bo unija koncentrirala na finančni distrikt.

'SMRTNI POHOD' V TOLEDU SE NADALJUJE

V dramatičnem pohodu so po sto urah omagali trije brezdomci; ostali vztrajajo kljub mrzlemu vremenu

Toledo, O. — (FP) — "Smrtni pohod" brezdomcev okrog okrajnega sodnega poslopja se nadaljuje kljub mrzli burji, ki je zapihala od jezera Erie. V tem dramatičnem protestu proti razmeram, v katere so pahnjeni samski in osamljeni brezposelci, so po sto urah korakanja omagali trije demonstranti.

Ta pohod brezpravnih se je izčrpal iz dvomesečnega boja, v katerem so brezposelni enkrat navallili na okrajni urad in ga okupirali. S tem so prisilili okrajne komisarje, da so jih sprejeli v Columbus do državnih avtoritet. Drugič je pa 100 brezposelnih zasedlo tri restavracije in ko so se dobro najedli, so lastnikom povedali, naj pošljejo račun okrajnim oblastem.

Pohod nudi tragično sliko siromaštva in revščine. Korakajo večinoma starčki in starejši delavci. Povprečna starost podhodnikov je nad 50 let. Na čelu povorke korakata dva pohabljeni delavca, od katerih hodi eden z berglami, drugi pa meče pohabljen nogo od sebe in nosi naps. Na apel okrajnih in mestnih oblasti, naj prenehajo s procesijo, odgovorjajo, da se bo to zgodilo, kadar pristanejo na njih zahteve.

In te zahteve so: vzpostavitev \$600 samskih brezposelcev na relifno listo, \$8 relifa na mesec v gotovini, \$5 za obleko in zdravniško oskrbo in \$3.50 na teden za hrano. Te zahteve je indorsirala tudi centralna delavska unija. Sedanji budžet znaša \$8.14 na mesec za samsca. Zahtevajo tudi odpravo "flop-housov" ali prenočevalnic.

Francoska vlada padla

Velika politična kriza

Pariz, 8. nov. — Gaston Doumergue, ki je devet mesecev vodil vlado "političnega premirja" v Franciji, je danes podal ostavko. K temu ga je prisilil Herriot, vodja socialnih radikalcev, ki je zavrnil njegovo ustavno reformo in potegnil šest ministrov iz kabineta. Predsednik Lebrun je povabil Eitenna Flandina, naj sestavi novo vlado. Po vsej Franciji je zavladala silna napetost.

Hitlerjevci v Jugoslaviji apelirajo na Hitlerja za pomoč

Varaždin, Jugoslavija, 8. nov. — Okrog 2000 avstrijskih nacijskih, ki so po izjalovljenju zadnjega hitlerjevskega puča v Avstriji pribežali v Jugoslavijo in bili internirani v Varaždinu na Hrvaškem, so včeraj apelirali na Nemčijo, naj jih čim prej transportira tja. Begunci, med katerimi je mnogo žena in otrok, pravijo v svojem apelu, da jih čaka veliko trpljenje čez zimo, če ne dobe pomoči.

Mestni blagajnik noče izplačati računa za plinske bombe

San Francisco. — V zadnji stavki pristaniščnih delavcev je tukajšnja policija porabila plinske bombe za \$14,000, katerega denarja pa mestni kontrolor Leonard S. Leavy sedaj noče izplačati. Pravi, da se pri naročanju tega materiala ni nikdo posvetoval z njegovim uradom kakor določa mestni čarter.

Kamnoseki izvojevali tovarniške volitve

Washington. — Federalni delavski odbor je pri petih kamnoseških družbah v Knoxville, Tenn., odredil tajne tovarniške volitve za izvolitev delavskih upnikov.

Pet socialistov izvoljenih v državi Connecticut

Justični departament obtožen sabotaže

Administracija NRA pravi, da departament zavlačuje prosekucije proti kršilecema zakona gospodarske obnove

Washington, D. C. — Administracija NRA je te dni naslovila formalen apel predsedniku Rooseveltu, naj nastopi proti justičnemu departamentu zaradi zamerjenosti dolžnosti. V apelu je rečeno, da departament vodi sabotažo proti zakonu gospodarske obnove, ker noče prosekutirati kršilcev, ali pa ravna v takih slučajih tako nerodno, da so kršilci oproščeni.

Predsednik je bil pozvan, naj podvzame potrebne korake, da bodo kršilci industrijskih pravilnikov prešli zaslužno kaznen, obenem pa mu je bilo predloženo detaljirano poročilo o situaciji. Pričakuje se, da bo predsednik v kratkem podvzel akcijo v tem oziru.

Laurence Martin, direktor NRA, je dejal, da odvzete znake plavega orla podjetjem, ki kršijo pravilnika, ne pomeni ničesar, če se odlašajo s prosekucijo. V takih primerih je hitra legalna akcija neobhodno potrebna.

Zavlačevalna taktika justičnega departamenta se je te dni spet pokazala v slučaju Houde Co., firme, ki izdeluje avtomobilске pritlikline in ima svojo tovarno v Buffalo, N. Y. Ko je ta slučaj prišel pred justični departament, ga je justični tajnik porinil na stran, češ, da ni zadostne evidence, na kateri podlagi bi se moglo odrediti sodno postopanje proti kompaniji. Prav ta družba je pred dvema mesecema javno izjavila, da bo še nadalje kršila točko 7 A zakona obnove.

Zadnje številke kažejo, da je pred justičnim departamentom nad 20,000 pritožb glede kršenja zakona obnove, ki čakajo rešitve. Pritožbe se v večini nanašajo na kršenje točke 7A. Uradniki NRA pravijo, da bi se določbe zakona obnove prav lahko izvajale, ako bi justični departament kooperiral z njimi in odredil hitre prosekucije proti kršilecema. Težke denarne in zaporne kazni bi kmalu prepričale grešnike, da je kršenje zakona draga stvar.

Kako stoji novi kongres

Opozicija skržena na tretjino

Washington, D. C. — Na temelju do zdaj znanega volilnega rezultata, ki še ni popoln, bo 74. kongres takole sestavljen: Senat: 69 demokratov, 25 republikancev, 1 progresivec in 1 farmer-laborit. Niža zbornica: 317 demokratov, 102 republikancev, 7 progresivcev in 3 farmer-laboriti.

Fašistična grožnja na vzhodu

Paterson, N. J. — "Nekega bližnjega dne boš videl par tisoč trupel teh-le ljudi ležati po tleh," je nekemu reporterju omenil neki policaj, kazajoč na svilobarvilske stavkarje. "V tem mestu imamo dobro organizacijo. Imenujejo se fašisti in štejejo okrog pet tisoč. Ti ljudje bodo že opravili delo," je reporterja zagotovil policaj.

Ben Lindsey zmagal v Los Angelesu

Los Angeles, Cal. — Ben B. Lindsey, bivši sodnik za mladih v Denverju in znani avtor knjige, v kateri priporoča tovariški zakon moza in žene, je bil v tork v veliko večino izvoljen za vrhovnega sodnika v Los Angelesu.

Trije senatorji in dva državna slanca izvoljena v Connecticutu, Lilith Wilson in Darlington Hoopes pa v Readingu. Norman Thomas dobil okrog 130,000 glasov

New Haven, Conn., 8. nov. — Domača zbornica države Connecticut je prvič dobila pet socialistov, tri v senatu in dva v nižji zbornici. Petorica je bila izvoljena v industrijskem mestu Bridgeportu, kjer so socialisti ponovno nadvladali obe stari stranki.

Reading, Pa. — Socialistični državni poslanec Hoopes in poslanika Wilson sta bila ponovno izvoljena.

New York. — Norman Thomas, socialistični kandidat za zveznega senatorja, je prejel okrog 130,000 glasov. Charles F. Solomon, socialisti, ki je kandidiral za governorja, je dobil okrog 80,000 glasov v newyorškem mestu.

Milwaukee, Wis. — Trije socialisti iz milwaukeekega okraja so bili izvoljeni v državno zbornico. Drugi socialistični kandidatje za državno zbornico so propadli.

(Socialistični kandidat Michael Šostarič je dobil nekaj čez 2000 glasov, Frank Puncer v W. Allisu pa nekaj manj.)

Družinski spor zamajal kanadsko vlado

Resigniral je trgovinski minister, ker ga je premier hotel prisiliti na kapitulacijo pred izkoriščevalci. Slaba politična znamenja za konservativce

Ottawa, Kanada. — Razkrinkanje piratskih bizniških metod in veliko izkoriščanje delavcev, posebno v departmentnih trgovinah po vladni komisiji pod vodstvom trgovinskega ministra H. R. Stevensa, je prineslo Bennettovi vladi tudi družinski spor, ki bo pri prihodnjih volitvah sigurno pomenil njen poraz.

Če bi premier Bennett ne skušal svojega trgovinskega ministra prisiliti, da bi se opravičil nekaterim velebizniškim piratom radi svojega poročila, v katerem je ožigosal njih bizniško prakso in delavsko politiko, bi zadeva najbrž ne pomenila veliko. Vseled Bennettove intervencije v prilog velebiznisu je pa nastala velika afera, o kateri se že dalj časa peča kanadsko časopisje in tudi druga javnost.

Ker je pa Simmons, ki je človek liberalnejših nazorov in pripadnik "poštenega" in "pravičnega" kapitalizma, smatral, da bi se s takim opravičenjem preveč ponižal in kapituliral pred "zlimi" kapitalisti, je resigniral iz kabineta in od predsedništva komisije za industrijsko preiskavo, ostal je pa še njen član.

Po resignaciji je tudi povedal, da so ga nekateri kabinetski člani večkrat kritizirali radi njegovega prizadevanja za "očiščenje" industrijskega življenja Kanade. On smatra, da so kapitalisti zakrivilo krizo predvsem radi svojih zlih in neetičnih poslovnih praks ter vseled prevelikega izkoriščanja delavcev. Ne smatra pa, da bi bilo kaj fundamentalno narobe v profitnem sistemu. Kapitaliste bi rad reformiral v toliko, da bi se oprijeli principa "poštenega" profita in "poštenih" plač.

V deželi, ki tudi prehaja v roke velebiznisu in gleda sentimentalno za izginulimi lepimi dnevi, ko je bil mali trgovec in podjetnik glavna bizniška sila, bo Simmons nedvomno postal nekakšen Mojzes tega srednjega razreda. To je že sedaj razvidno. Na svoji strani ima tudi mlajše pripadnike konservativne stranke.

Pet socialistov izvoljenih v državi Connecticut

Justični departament obtožen sabotaže

Administracija NRA pravi, da departament zavlačuje prosekucije proti kršilecema zakona gospodarske obnove

Washington, D. C. — Administracija NRA je te dni naslovila formalen apel predsedniku Rooseveltu, naj nastopi proti justičnemu departamentu zaradi zamerjenosti dolžnosti. V apelu je rečeno, da departament vodi sabotažo proti zakonu gospodarske obnove, ker noče prosekutirati kršilcev, ali pa ravna v takih slučajih tako nerodno, da so kršilci oproščeni.

Predsednik je bil pozvan, naj podvzame potrebne korake, da bodo kršilci industrijskih pravilnikov prešli zaslužno kaznen, obenem pa mu je bilo predloženo detaljirano poročilo o situaciji. Pričakuje se, da bo predsednik v kratkem podvzel akcijo v tem oziru.

Laurence Martin, direktor NRA, je dejal, da odvzete znake plavega orla podjetjem, ki kršijo pravilnika, ne pomeni ničesar, če se odlašajo s prosekucijo. V takih primerih je hitra legalna akcija neobhodno potrebna.

Zavlačevalna taktika justičnega departamenta se je te dni spet pokazala v slučaju Houde Co., firme, ki izdeluje avtomobilске pritlikline in ima svojo tovarno v Buffalo, N. Y. Ko je ta slučaj prišel pred justični departament, ga je justični tajnik porinil na stran, češ, da ni zadostne evidence, na kateri podlagi bi se moglo odrediti sodno postopanje proti kompaniji. Prav ta družba je pred dvema mesecema javno izjavila, da bo še nadalje kršila točko 7 A zakona obnove.

Zadnje številke kažejo, da je pred justičnim departamentom nad 20,000 pritožb glede kršenja zakona obnove, ki čakajo rešitve. Pritožbe se v večini nanašajo na kršenje točke 7A. Uradniki NRA pravijo, da bi se določbe zakona obnove prav lahko izvajale, ako bi justični departament kooperiral z njimi in odredil hitre prosekucije proti kršilecema. Težke denarne in zaporne kazni bi kmalu prepričale grešnike, da je kršenje zakona draga stvar.

Kako stoji novi kongres

Opozicija skržena na tretjino

Washington, D. C. — Na temelju do zdaj znanega volilnega rezultata, ki še ni popoln, bo 74. kongres takole sestavljen: Senat: 69 demokratov, 25 republikancev, 1 progresivec in 1 farmer-laborit. Niža zbornica: 317 demokratov, 102 republikancev, 7 progresivcev in 3 farmer-laboriti.

Fašistična grožnja na vzhodu

Paterson, N. J. — "Nekega bližnjega dne boš videl par tisoč trupel teh-le ljudi ležati po tleh," je nekemu reporterju omenil neki policaj, kazajoč na svilobarvilske stavkarje. "V tem mestu imamo dobro organizacijo. Imenujejo se fašisti in štejejo okrog pet tisoč. Ti ljudje bodo že opravili delo," je reporterja zagotovil policaj.

Ben Lindsey zmagal v Los Angelesu

Los Angeles, Cal. — Ben B. Lindsey, bivši sodnik za mladih v Denverju in znani avtor knjige, v kateri priporoča tovariški zakon moza in žene, je bil v tork v veliko večino izvoljen za vrhovnega sodnika v Los Angelesu.

Trije senatorji in dva državna slanca izvoljena v Connecticutu, Lilith Wilson in Darlington Hoopes pa v Readingu. Norman Thomas dobil okrog 130,000 glasov

New Haven, Conn., 8. nov. — Domača zbornica države Connecticut je prvič dobila pet socialistov, tri v senatu in dva v nižji zbornici. Petorica je bila izvoljena v industrijskem mestu Bridgeportu, kjer so socialisti ponovno nadvladali obe stari stranki.

Reading, Pa. — Socialistični državni poslanec Hoopes in poslanika Wilson sta bila ponovno izvoljena.

New York. — Norman Thomas, socialistični kandidat za zveznega senatorja, je prejel okrog 130,000 glasov. Charles F. Solomon, socialisti, ki je kandidiral za governorja, je dobil okrog 80,000 glasov v newyorškem mestu.

Milwaukee, Wis. — Trije socialisti iz milwaukeekega okraja so bili izvoljeni v državno zbornico. Drugi socialistični kandidatje za državno zbornico so propadli.

(Socialistični kandidat Michael Šostarič je dobil nekaj čez 2000 glasov, Frank Puncer v W. Allisu pa nekaj manj.)

Družinski spor zamajal kanadsko vlado

Resigniral je trgovinski minister, ker ga je premier hotel prisiliti na kapitulacijo pred izkoriščevalci. Slaba politična znamenja za konservativce

Ottawa, Kanada. — Razkrinkanje piratskih bizniških metod in veliko izkoriščanje delavcev, posebno v departmentnih trgovinah po vladni komisiji pod vodstvom trgovinskega ministra H. R. Stevensa, je prineslo Bennettovi vladi tudi družinski spor, ki bo pri prihodnjih volitvah sigurno pomenil njen poraz.

Če bi premier Bennett ne skušal svojega trgovinskega ministra prisiliti, da bi se opravičil nekaterim velebizniškim piratom radi svojega poročila, v katerem je ožigosal njih bizniško prakso in delavsko politiko, bi zadeva najbrž ne pomenila veliko. Vseled Bennettove intervencije v prilog velebiznisu je pa nastala velika afera, o kateri se že dalj časa peča kanadsko časopisje in tudi druga javnost.

Ker je pa Simmons, ki je človek liberalnejših nazorov in pripadnik "poštenega" in "pravičnega" kapitalizma, smatral, da bi se s takim opravičenjem preveč ponižal in kapituliral pred "zlimi" kapitalisti, je resigniral iz kabineta in od predsedništva komisije za industrijsko preiskavo, ostal je pa še njen član.

Po resignaciji je tudi povedal, da so ga nekateri kabinetski člani večkrat kritizirali radi njegovega prizadevanja za "očiščenje" industrijskega življenja Kanade. On smatra, da so kapitalisti zakrivilo krizo predvsem radi svojih zlih in neetičnih poslovnih praks ter vseled prevelikega izkoriščanja delavcev. Ne smatra pa, da bi bilo kaj fundamentalno narobe v profitnem sistemu. Kapitaliste bi rad reformiral v toliko, da bi se oprijeli principa "poštenega" profita in "poštenih" plač.

V deželi, ki tudi prehaja v roke velebiznisu in gleda sentimentalno za izginulimi lepimi dnevi, ko je bil mali trgovec in podjetnik glavna bizniška sila, bo Simmons nedvomno postal nekakšen Mojzes tega srednjega razreda. To je že sedaj razvidno. Na svoji strani ima tudi mlajše pripadnike konservativne stranke.

Pet socialistov izvoljenih v državi Connecticut

Justični departament obtožen sabotaže

Administracija NRA pravi, da departament zavlačuje prosekucije proti kršilecema zakona gospodarske obnove

Washington, D. C. — Administracija NRA je te dni naslovila formalen apel predsedniku Rooseveltu, naj nastopi proti justičnemu departamentu zaradi zamerjenosti dolžnosti. V apelu je rečeno, da departament vodi sabotažo proti zakonu gospodarske obnove, ker noče prosekutirati kršilcev, ali pa ravna v takih slučajih tako nerodno, da so kršilci oproščeni.

Predsednik je bil pozvan, naj podvzame potrebne korake, da bodo kršilci industrijskih pravilnikov prešli zaslužno kaznen, obenem pa mu je bilo predloženo detaljirano poročilo o situaciji. Pričakuje se, da bo predsednik v kratkem podvzel akcijo v tem oziru.

Laurence Martin, direktor NRA, je dejal, da odvzete znake plavega orla podjetjem, ki kršijo pravilnika, ne pomeni ničesar, če se odlašajo s prosekucijo. V takih primerih je hitra legalna akcija neobhodno potrebna.

Zavlačevalna taktika justičnega departamenta se je te dni spet pokazala v slučaju Houde Co., firme, ki izdeluje avtomobilске pritlikline in ima svojo tovarno v Buffalo, N. Y. Ko je ta slučaj prišel pred justični departament, ga je justični tajnik porinil na stran, češ, da ni zadostne evidence, na kateri podlagi bi se moglo odrediti sodno postopanje proti kompaniji. Prav ta družba je pred dvema mesecema javno izjavila, da bo še nadalje kršila točko 7 A zakona obnove.

Zadnje številke kažejo, da je pred justičnim departamentom nad 20,000 pritožb glede kršenja zakona obnove, ki čakajo rešitve. Pritožbe se v večini nanašajo na kršenje točke 7A. Uradniki NRA pravijo, da bi se določbe zakona obnove prav lahko izvajale, ako bi justični departament kooperiral z njimi in odredil hitre prosekucije proti kršilecema. Težke denarne in zaporne kazni bi kmalu prepričale grešnike, da je kršenje zakona draga stvar.

Kako stoji novi kongres

Opozicija skržena na tretjino

Washington, D. C. — Na temelju do zdaj znanega volilnega rezultata, ki še ni popoln, bo 74. kongres takole sestavljen: Senat: 69 demokratov, 25 republikancev, 1 progresivec in 1 farmer-laborit. Niža zbornica: 317 demokratov, 102 republikancev, 7 progresivcev in 3 farmer-laboriti.

Fašistična grožnja na vzhodu

Paterson, N. J. — "Nekega bližnjega dne boš videl par tisoč trupel teh-le ljudi ležati po tleh," je nekemu reporterju omenil neki policaj, kazajoč na svilobarvilske stavkarje. "V tem mestu imamo dobro organizacijo. Imenujejo se fašisti in štejejo okrog pet tisoč. Ti ljudje bodo že opravili delo," je reporterja zagotovil policaj.

Ben Lindsey zmagal v Los Angelesu

Los Angeles, Cal. — Ben B. Lindsey, bivši sodnik za mladih v Denverju in znani avtor knjige, v kateri priporoča tovariški zakon moza in žene, je bil v tork v veliko večino izvoljen za vrhovnega sodnika v Los Angelesu.

Trije senatorji in dva državna slanca izvoljena v Connecticutu, Lilith Wilson in Darlington Hoopes pa v Readingu. Norman Thomas dobil okrog 130,000 glasov

New Haven, Conn., 8. nov. — Domača zbornica države Connecticut je prvič dobila pet socialistov, tri v senatu in dva v nižji zbornici. Petorica je bila izvoljena v industrijskem mestu Bridgeportu, kjer so socialisti ponovno nadvladali obe stari stranki.

Reading, Pa. — Socialistični državni poslanec Hoopes in poslanika Wilson sta bila ponovno izvoljena.

New York. — Norman Thomas, socialistični kandidat za zveznega senatorja, je prejel okrog 130,000 glasov. Charles F. Solomon, socialisti, ki je kandidiral za governorja, je dobil okrog 80,000 glasov v newyorškem mestu.

Milwaukee, Wis. — Trije socialisti iz milwaukeekega okraja so bili izvoljeni v državno zbornico. Drugi socialistični kandidatje za državno zbornico so propadli.

(Socialistični kandidat Michael Šostarič je dobil nekaj čez 2000 glasov, Frank Puncer v W. Allisu pa nekaj manj.)

Družinski spor zamajal kanadsko vlado

Resigniral je trgovinski minister, ker ga je premier hotel prisiliti na kapitulacijo pred izkoriščevalci. Slaba politična znamenja za konservativce

Ottawa, Kanada. — Razkrinkanje piratskih bizniških metod in veliko izkoriščanje delavcev, posebno v departmentnih trgovinah po vladni komisiji pod vodstvom trgovinskega ministra H. R. Stevensa, je prineslo Bennettovi vladi tudi družinski spor, ki bo pri prihodnjih volitvah sigurno pomenil njen poraz.

Če bi premier Bennett ne skušal svojega trgovinskega ministra prisiliti, da bi se opravičil nekaterim velebizniškim piratom radi svojega poročila, v katerem je ožigosal njih bizniško prakso in delavsko politiko, bi zadeva najbrž ne pomenila veliko. Vseled Bennettove intervencije v prilog velebiznisu je pa nastala velika afera, o kateri se že dalj časa peča kanadsko časopisje in tudi druga javnost.

Ker je pa Simmons, ki je človek liberalnejših nazorov in pripadnik "poštenega" in "pravičnega" kapitalizma, smatral, da bi se s takim opravičenjem preveč ponižal in kapituliral pred "zlimi" kapitalisti, je resigniral iz kabineta in od predsedništva komisije za industrijsko preiskavo, ostal je pa še njen član.

Po resignaciji je tudi povedal, da so ga nekateri kabinetski člani večkrat kritizirali radi njegovega prizadevanja za "očiščenje" industrijskega življenja Kanade. On smatra, da so kapitalisti zakrivilo krizo predvsem radi svojih zlih in neetičnih poslovnih praks ter vseled prevelikega izkoriščanja delavcev. Ne smatra pa, da bi bilo kaj fundamentalno narobe v profitnem sistemu. Kapitaliste bi rad reformiral v toliko, da bi se oprijeli principa "poštenega" profita in "poštenih" plač.

V deželi, ki tudi prehaja v roke velebiznisu in gleda sentimentalno za izginulimi lepimi dnevi, ko je bil mali trgovec in podjetnik glavna bizniška sila, bo Simmons nedvomno postal nekakšen Mojzes tega srednjega razreda. To je že sedaj razvidno. Na svoji strani ima tudi mlajše pripadnike konservativne stranke.

Pet socialistov izvoljenih v državi Connecticut

Justični departament obtožen sabotaže

Administracija NRA pravi, da departament zavlačuje prosekucije proti kršilecema zakona gospodarske obnove

Washington, D. C. — Administracija NRA je te dni naslovila formalen apel predsedniku Rooseveltu, naj nastopi proti justičnemu departamentu zaradi zamerjenosti dolžnosti. V apelu je rečeno, da departament vodi sabotažo proti zakonu gospodarske obnove, ker noče prosekutirati kršilcev, ali pa ravna v takih slučajih tako nerodno, da so kršilci oproščeni.

Predsednik je bil pozvan, naj podvzame potrebne korake, da bodo kršilci industrijskih pravilnikov prešli zaslužno kaznen, obenem pa mu je bilo predloženo detaljirano poročilo o situaciji. Pričakuje se, da bo predsednik v kratkem podvzel akcijo v tem oziru.

Laurence Martin, direktor NRA, je dejal, da odvzete znake plavega orla podjetjem, ki kršijo pravilnika, ne pomeni ničesar, če se odlašajo s prosekucijo. V takih primerih je hitra legalna akcija neobhodno potrebna.

Zavlačevalna taktika justičnega departamenta se je te dni spet pokazala v slučaju Houde Co., firme, ki izdeluje avtomobilске pritlikline in ima svojo tovarno v Buffalo, N. Y. Ko je ta slučaj prišel pred justični departament, ga je justični tajnik porinil na stran, češ, da ni zadostne evidence, na kateri podlagi bi se moglo odrediti sodno postopanje proti kompaniji. Prav ta družba je pred dvema mesecema javno izjavila, da bo še nadalje kršila točko 7 A zakona obnove.

Zadnje številke kažejo, da je pred justičnim departamentom nad 20,000 pritožb glede kršenja zakona obnove, ki čakajo rešitve. Pritožbe se v večini nanašajo na kršenje točke 7A. Uradniki NRA pravijo, da bi se določbe zakona obnove prav lahko izvajale, ako bi justični departament kooperiral z njimi in odredil hitre prosekucije proti kršilecema. Težke denarne in zaporne kazni bi kmalu prepričale grešnike, da je kršenje zakona draga stvar.

Kako stoji novi kongres

Opozicija skržena na tretjino

Washington, D. C. — Na temelju do zdaj znanega volilnega rezultata, ki še ni popoln, bo 74. kongres takole sestavljen: Senat: 69 demokratov, 25 republikancev, 1 progresivec in 1 farmer-laborit. Niža zbornica: 317 demokratov, 102 republikancev, 7 progresivcev in 3 farmer-laboriti.

Fašistična grožnja na vzhodu

Paterson, N. J. — "Nekega bližnjega dne boš videl par tisoč trupel teh-le ljudi ležati po tleh," je nekemu reporterju omenil neki policaj, kazajoč na svilobarvilske stavkarje. "V tem mestu imamo dobro organizacijo. Imenujejo se fašisti in štejejo okrog pet tisoč. Ti ljudje bodo že opravili delo," je reporterja zagotovil policaj.

Ben Lindsey zmagal v Los Angelesu

Los Angeles, Cal. — Ben B. Lindsey, bivši sodnik za mladih v Denverju in znani avtor knjige, v kateri priporoča tovariški zakon moza in žene, je bil v tork v veliko večino izvoljen za vrhovnega sodnika v Los Angelesu.

Trije senatorji in dva državna slanca izvoljena v Connecticutu, Lilith Wilson in Darlington Hoopes pa v Readingu. Norman Thomas dobil okrog 130,000 glasov

New Haven, Conn., 8. nov. — Domača zbornica države Connecticut je prvič dobila pet socialistov, tri v senatu in dva v nižji zbornici. Petorica je bila izvoljena v industrijskem mestu Bridgeportu, kjer so socialisti ponovno nadvladali obe stari stranki.

Reading, Pa. — Socialistični državni poslanec Hoopes in poslanika Wilson sta bila ponovno izvoljena.

New York. — Norman Thomas, socialistični kandidat za zveznega senatorja, je prejel okrog 130,000 glasov. Charles F. Solomon, socialisti, ki je kandidiral za governorja, je dobil okrog 80,000 glasov v newyorškem mestu.

Milwaukee, Wis. — Trije socialisti iz milwaukeekega okraja so bili izvoljeni v državno zbornico. Drugi socialistični kandidatje za državno zbornico so propadli.

(Socialistični kandidat Michael Šostarič je dobil nekaj čez 2000 glasov, Frank Puncer v W. Allisu pa nekaj manj.)

Družinski spor zamajal kanadsko vlado

Resigniral je trgovinski minister, ker ga je premier hotel prisiliti na kapitulacijo pred izkoriščevalci. Slaba politična znamenja za konservativce

Ottawa, Kanada. — Razkrinkanje piratskih bizniških metod in veliko izkoriščanje delavcev, posebno v departmentnih trgovinah po vladni komisiji pod vodstvom trgovinskega ministra H. R. Stevensa, je prineslo Bennettovi vladi tudi družinski spor, ki bo pri prihodnjih volitvah sigurno pomenil njen poraz.

Če bi premier Bennett ne skušal svojega trgovinskega ministra prisiliti, da bi se opravičil nekaterim velebizniškim piratom radi svojega poročila, v katerem je ožigosal njih bizniško prakso in delavsko politiko, bi zadeva najbrž ne pomenila veliko. Vseled Bennettove intervencije v prilog velebiznisu je pa nastala velika afera, o kateri se že dalj časa peča kanadsko časopisje in tudi druga javnost.

Ker je pa Simmons, ki je človek liberalnejših nazorov in pripadnik "poštenega" in "pravičnega" kapitalizma, smatral, da bi se s takim opravičenjem preveč ponižal in kapituliral pred "zlimi" kapitalisti, je resigniral iz kabineta in od predsedništva komisije za industrijsko preiskavo, ostal je pa še njen član.

Po resignaciji je tudi povedal, da so ga nekateri kabinetski člani večkrat kritizirali radi njegovega prizadevanja za "očiščenje" industrijskega življenja Kanade. On smatra, da so kapitalisti zakrivilo krizo predvsem radi svojih zlih in neetičnih poslovnih praks ter vseled prevelikega izkoriščanja delavcev. Ne smatra pa, da bi bilo kaj fundamentalno narobe v profitnem sistemu. Kapitaliste bi rad reformiral v toliko, da bi se oprijeli principa "poštenega" profita in "poštenih" plač.

V deželi, ki

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Združeno državo (sivev Chi-
cago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 na pol
leta; \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cincin-
ti \$7.50 na leto; \$3.75 na pol leta; za in-
stemativo \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne
vrača. Advertni rates on agreement. Manu-
script will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v ohiptaju, na primer (Oct. 31,
1934), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom potekla
narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Smrtina nesreča

Forest City, Pa. — Anton
Kos, star 49 let in doma iz Po-
všenke pri Litiji, je zadnje dni
med pobiranjem odpadlega pre-
moga po železniškem tiru padel
z železniškega mosta 30 čevljev
globoko in oblezel mrtve. Zapu-
šča ženo, štiri nedorasle otro-
ke, brata in sestro, enega brata
v Springfieldu, Ill. in dva v sta-
rem kraju. Bil je član SNPJ in
SSPZ.

Novi grobovi

Cleveland. — Umrla je Mary
Kaušek, roj. Zakrajšek, stara
43 let in rojena v Clevelandu.
Zapušča moža, sina, dve hčeri,
dva brata in dve sestre.

Pittsburgh, Pa. — Tu je umrl
Ljovro Nagode, star 71 let in do-
ma z Vrhnike nad Ljubljano.
Zapušča šest odraslih otrok.

Strop se je podrl

Cleveland. — V prodajalnici
sladkarij, katero vodi Mary
Kušljan v Slovenskem narod-
nem domu, se je zadnje dni po-
dril strop, kar je povzročilo pre-
cej škodo v trgovini. Strop je
menda odpovedal zaradi hudega
pritiska s strani telovadcev, ki
so imeli vaje v dvorani nad pro-
dajalnico.

Denverska policija drži
15 religijnih stavkarjev

Obtoženi so izgrediv in pod \$500
varščine vsak; trije so obto-
ženi tudi napada na policaja

Denver, Colo. — (FP) — Ob
prilici zadnjega policijskega
napada na brezposelne, ki so za-
stavkali pri religijem delu in
skušali potegniti na stavko tudi
ostalih 6000 religijnih delavcev,
so oblasti pridržale v zaporu 15
stavkarjev.

Obtoženi so izgrediv in sodnik
je za vsakega določil \$500 var-
ščine. Trije izmed njih so obto-
ženi tudi napada na nekega
policaja in so pod tisoč dolarjev
varščine.

Med slednjimi je tudi Henry
Brown, oče osmih otrok, ki je
bil od policijske krogle zadet v
kolk. Pred redukcijo religija, kar
je povzročilo revolto med brez-
poselnimi, je Brown delal 19 dni
na mesec in zaslužil po tri do-
larje na dan. Religio delo mu
je bilo znano na devet dni in
pol, kar bi pomenilo zaslužek
manj ko \$30 na mesec za pre-
življanje družine desetih članov.

Njegova žena je rekla, da je
bil policijski napad "nepotre-
ben in neprovociran." Ona je
pripravljena vsak čas zavzeti
njegovo mesto na piketni stra-
ži, kakor je rekla poročevalcu.

Policijski načelnik obtožen
umora

Mena, Ark. — Tukajšnji po-
licijski načelnik W. C. Hungate
je bil kljub prizadevanju župa-
na in bogatejših trgovcev v nje-
govem interesu obtožen umora
druge vrste. Ustrelil je Walter-
ja Parkerja, člana CCC armade
in sina rudarja Parkerja v Jop-
linu, Mo.

Hungate opravičuje svoj u-
mor, češ, da se mu je mladi Par-
ker zdel pijan in da mu je ob-
arretaciji skušal pobegniti. Far-
marje in delavce je ta umor to-
liko razkačal, da je bil policijski
načelnik končno prijet in obtožen
in po poroti poznan krivega. Maksimalna kazen za to
obtožbo je sedem let zapore.

Glasovi iz nasebin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Mož z dvema družinama

Milwaukee, Wis. — Mala res-
nična zgodba morda ne bo ško-
dovala, posebno sedaj, ko je
končal politični dirindaj. Zato
jo hočem tu povedati.

Bilo je pred mnogimi leti na
Dolenjskem. Janez je imel pre-
cej veliko posestvo, par konj in
številno goveje živine. Zena mu
je rodila osem otrok; pet sinov in
tri hčere. Imel je tudi dekle.
Z ženo sta si bila v vednem pre-
piru; pobožna pa sta bila oba in
sta vsak svojo pot hodila v cer-
kev.

Leta so tekla, ta dva zakonca
pa sta živila v večnem prepiru.
Večkrat je Janez od jeze upre-
gel konje in šel v trg popivati.
To je rodilo še ostreje prepire.
Obdelovala sta se z besedami in
pestmi. Posestvo je ležlo v nič.
Sovraštvo med njima je postajalo
čim dalje hujše. Niti jesti
ni maral, če je vedel, da je ona
skuhala. Odtujila sta se vsem
zakonskim intimnostim. Janez
pa se je prijazno vedel napram
mladi dekli Ivanki, kar ji je
bilo precej všeč. Njuno razmerje
pa ni ostalo brez posledice;
Ivanka mu je nekega dne nazna-
nila, da postane mati. Kaj sto-
riti?

Janez ni dolgo premišljeval.
Ločitev zakona ni bila mogoča
po katoliških pravilih, pa se je
odločil, da proda nekaj živine in
z Ivanko na tihem popiha v
Ameriko. Najprej je dekle na-
videzno odšlo, medtem pa sta
se oba pripravila za odhod čez
luto. Zena ni ničesar vedela o
tem; morda pa je kaj slutila, kar
pa je ni veliko brigalo, kajti
njeno življenje z Janezom, je bi-
lo skrajno nezno. Janez in
Ivanka sta v Ljubljani kupila
vozni listek do Clevelanda, kam-
or sta po dveh tednih potova-
nja tudi prispela.

V Clevelandu sta naša znanca
živela kot zakonca. Ivanka mu
je rodila dva otroka in nihče se
ni spotikala ob njiju, četudi je
bil Janez precej starejši od Ivan-
ke. Potem sta se Janez in Ivan-
ka z otrokoma preselila na Chi-
sholm, Minn., kjer sta se nasta-
nila v gornjih prostorih moje
hiše. To je bilo leta 1913. Janez
je delal v železnem rudniku,
kar pa mu ni ugajalo, ker je bilo
pretežno. Bil je star že 50 let.
Nekoč sem ga vprašala, kako to,
da ima tako mlado ženo. Takrat
mi je povedal vso tu navedeno
storijo, kakor sem jo opisal.

Janez je še vedno rad zahajal
v cerkev. Pa se je zgodilo, da
je leta 1914 delo zgubilo, ker so
nastali slabi časi in so družbe
odslovile mnogo delavcev. Ne-
kega dne se je Janez napotil k
župniku in ga poprosil, če bi on
posredoval pri družbi, da bi mu
dali delo. Župnik je napisal pismo
superintendentu in Janez je
dobil delo, pod pogojem, je re-
kel župnik, če bo dal za cerkev
od vsake plače pet dolarjev. To
je bil ljubil. Janez pa ni dolgo
delal, ker je bil že prileten, delo
pa težko, tako da ga je moral
pustiti.

Kmalu potem se je Janez s
svojo drugo družino izselil s
Chisholma. Kam, mi ni bilo
znano, ker ga nisem več videl.
Če je Janez še vedno med živi-
mi, je starček pri 70 letih. Če
še živi, je skoro gotovo, da je
član velike armade brezposelnih.

Joseph Ule.

Bela vrana med kapitalisti

Harmarville, Pa. — Pred krat-
kim se je mudila na konferenci
Vassar kolegija Miss Josephine
Roche, lastnica Rocky Mountain
Fuel premogokopne družbe v
Coloradu, "ki je leta 1928 pro-
stovoljno unionizirala svoje ro-
ve ter zvišala mezdo 650 rudar-
jem, kljub temu pa naredila več
dobička tekom depresije kot
njeni konkurenti."

Pred pittsburskim golfnim
klubom je dejala, da "se vedno
sploča dati delavcem življensko
mezdo." Dalje je dejala, da ed-
na rešitev industrijskih delavcev
je v delavskih unijah, ne kom-
panijskih. Inteligentni delodajalci
so spoznali, da njihova prosperi-
teta zavisi od pravičnega rav-
nanja z delavci, je nadaljevala
Josephine. Svojim delavcem je
plačala \$8 dnevne mezde, med-
tem ko so druge družbe plačale
svojim le polovico te vsote, amp-
ak njeni delavci so producirali
toliko več premoga, da so se nje-

ni produkcijski stroški znatno
znižali in je lahko konkurirala z
njenimi konkurenti, ki so plače-
vali nižjo mezdo. Delni uspeh
je bil tudi v tem, ker so ljudje,
ki so vedeli, da ona boljše posto-
pa s svojimi delavci kakor njen
konkurenti z njihovimi, rajše
horočili premog od njene druž-
be kakor od drugih.

Pred par leti, ko so jo sku-
šale ostale premogokopne druž-
be v Coloradu izriniti s trga s
tem, da so znižale cene daleč pod
produkcijskimi stroški, so nje-
ni rudarji prostovoljno vrnili
polovico svojega zaslužka za do-
bo treh mesecev, tako da je bila
kos krizi in ostale družbe so bile
prisiljene upostaviti prejšnje
cene.

Leta 1927 je Rocheva kupila
več ko polovico družinskih delnic
in s tem postala glavna lastnica
omenjene družbe. To ji je dalo
priliko, da je začela v praksi iz-
vajati svoje socialne teorije.
Pred 25 leti, ko je graduirala na
kolegiju, se je podala v New
York, kjer je pričela študirati
socialno vprašanje v tamkajš-
njih slumskih distriktih. Dve
leti je posvetila temu problemu.
Ko se je vrnila v Denver, je
vzbudila veliko začudenja in
prahu, ko je postala prva ženska
policistka v Denverju. Leto poz-
neje je bila v politični vihi od-
stavljena, imenovana pa je bila
za deputijskega šerifa. Leta
1915, po groznem masakru ru-
darjev v Ludlowu, je Rocheva
šla v New York, kjer je nasto-
pila pred zveznim odborom za
industrijske odnose in pledi-
rala za boljše postopanje z de-
lavci. Med vojno je delala v re-
liefni postaji v Belgiji, potem pa
jo je predsednik Wilson imeno-
val za direktorico pomožnega
dela med tujeorci.

Leta 1928, po krvavem boju
med rudarji in kompanijskimi
pobojniki, se je odločila, da na-
redi konec krvoprelitju s tem,
da je po smrti svojega očeta po-
stala glavna lastnica premogo-
kopne družbe in takoj poklicala
organizatorja Ameriške delav-
ske federacije, da organizira
njene rudarje.

Gornjo vest je podpisani po-
zvel iz pitsburskega Pressa z
dne 4. nov. t. l.

Math. Langus,
naročnik Prosvete.

In vendar se giblje ...

Milwaukee, Wis. — V današnji
izdaji je Prosveta priobčila, sa-
mo kot dnevno vest, zanimivo,
velevažno, kot običajno, o veliki
zmagi delavske, to je socialistič-
ne stranke v Angliji. O veli-
kanskem pomenu te zmage bo
urednik pač napisal še več, zato
naj bo na tem mestu omenjeno
samo to: Kako malosrčni so bili
nekateri razredno zavedni de-
lavci vlad poraza socialdemo-
kracije v Nemčiji in Avstriji, s
kako malosrčnostjo so gledali od
tistih dni naprej v bodočnost!
Le malo je bilo med njimi takih,
ki so se zavedali, da so pomenili
ti dogodki samo razmeroma ma-
le izrodke v celotnem orjaškem
delavskem gibanju, ki pretresa-

va svet in oblikuje nov družabni
red.

Ze pred dvema letoma je bila
na tem mestu, v teh kolonah,
prerokovana ta zmaga angleške-
ga delavstva. MacDonald je bil
takrat predhodnik ameriškega
Upton Sinclairja. Kakor je ro-
dilo nemško delavsko gibanje
poleg Liebknechta in Rose Lu-
xemburg tudi enega Scheidema-
na in Noskeja, kakor je poznala
ruska revolucija poleg Plehano-
va, Lenina in Kurpatkiha, tako
sta se pojavila MacDonald in
Sinclair, medtem ko gre pre-
obrat svojo pot — k zmagi.

Tukajšnji dnevnik Milwaukee
Journal je v predzadnji nedelj-
ski izdaji priobčil dolg, zanimiv
članek o gospodarskih razmerah
v skandinavskih deželah, pred-
vsem pa na Švedskem. Članek,
ki pozna razmere v teh deželah
iz lastne izkušnje, je opisoval,
kako so te dežele, poleg Finske,
gospodarsko z drave, kakšne
ogromne uspehe se je doseglo
potom zadržnega gibanja, kako
se je potem, na zdravi podlagi
utemeljenih ukrepov in postav,
brezposelnost skoro popolnoma
odpravila ter dvignilo gospodar-
sko stanje dežele.

Opisane so bile vse številne
socialne zakonodaje za starost-
no zavarovanje, za zavarovanje
proti brezposelnosti, kakor tudi
za nesreče in bolezni. Vse je
bilo opisano, samo na dejstvo,
da se je vse to doseglo pod pri-
tiskom in na iniciativu social-
demokracije, katera ima odloču-
jočo moč na Švedskem, deloma
pa tudi na Švedskem, Norve-
škem in Finskem. Razume se,
da buržoazni list ne bo dal ta-
kega priznanja socialistom ter
jim delal s tem reklamo.

V nedeljo večer pa se je v tu-
kajšnjem Pabst gledališču vršilo
zanimivo predavanje o gos-
podarskem položaju na Švedskem.
Predavateljica Ruth Bryan
Owen, zastopnica ameriške vla-
de na Švedskem, je v svojem
nadvse zanimivem predavanju
opisovala silen gospodarski na-
predek te male države in kako
je z občudovanja vredno spret-
nostjo odpravila danska vlada
najhujša socialna zla, pod kate-
rimi trpe vse druge dežele sve-
ta, razen skandinavskih, Rusije,
Švice in Čehoslovaške.

Pa tudi Danska, je rekla go-
vornica, se mora boriti z gos-
podarskimi potežkočami, posebno
zadnjih par let, odkar ne vladajo
med Dansko in Anglijo več tako
tesne gospodarske vezi, in to
vsalet gospodarskih potežkoč v
Angliji sami.

Pred nekaj dnevi je Arthur
Brisbane napisal nekaj britke
resnice za ameriške "best
minds," kakor rad imenuje sku-
plno vladajočih denarnih kra-
ljev.

Rusija, je pisal Brisbane, je
poslala v Združene države par-
nik z 18,000 tonami zlate rude.
Ta ruda bo pretočljena, oziroma
izčiščena v ameriških zlatotopi-
nicah, čisto zlato naloženo v
ameriških bankah, nakar bo
ameriška vlada razpisala krede-
te za rusko vlado v dotičnem
znesku.

Nadalje piše: "Rusija proiz-
vaja sedaj za 150 milijonov zla-
ta na leto; s tem je sedaj na
drugem mestu kot proizvajalka
zlata. Je torej prekosila Ame-
riko in bo prekosila tudi Afriko
v doglednem času."

"Ruska vlada razvija zrako-
plovstvo z njeno običajno ener-
gijo. Ruski generalni konzul v
Londonu, ki je pred nekaj tedni
obiskal New York, je izjavil, da
je ruski zrakoplov na tiste dni
končal polet 7,500 milj, ne da bi
kje pristal, toda 'za nas Ruše',
je rekel Tolokonski, 'pomeni to
malenkost,' ter dodal: 'Nas bolj
zanimajo dejstva, da posedujemo
zračno letalo, ki je največje na
svetu. To letalo ima devet stro-
jev ter nosi celo tiskarno, z de-
vetimi uredniki in vsem potrebnim
tiskarskim osebom. To le-
talo obiskuje vse kraje orjaške
dežele ter jih oskrbuje s propa-
gandistično literaturo in raznim
izobraževalnim štivom."

Nadalje piše Brisbane: "Ru-
sija proizvaja letno za 150 mili-
jonov dolarjev zlata, ves ruski
zunanjji dolg pa znaša komaj
200 milijonov dolarjev. Ameri-
ka pa medtem proizvaja samo
za 50 milijonov dolarjev zlata
na leto, medtem ko znaša njen
dolg več ko 20 milijard dolar-
jev."

In tako naprej. Rusija gradi
stotisoče modernih stanovanj-
skih hiš, tisoče tovarn in ne po-
zna brezposelnosti, pač pa po-
manjkanje izvežanih delavcev.
V Ameriki podirajo tovarne v
kolikor se same ne rušijo, grad-
bena industrija pa počiva že pet
let, dajši živl milijone družin v
podrtijah, ki niso dobre niti za
živino, v mnogih slučajih.

Take stvari torej čita človek
celo v ultrareakcionarnih buržo-
aznih časopisih, kar pomeni, da
imamo ameriški Slovenci prave
duševne valikane med uredniki,
ker nam servirajo 'štiefelpucar-
ske' slayospeve o ljubeznjivem
kralju, kateri je izprežal iz potu
in krvi stradalajočih kmetov in
delavcev "samo" deset milijonov
dolarjev ter jih naložil v pari-
ških bankah.

Toda, kdo bi se baval s temi
hlapci, s temi duševnimi pritli-
kavci? Kaj stejejo take niče v
orjaškem gibanju, ki pretresa
svet. Razredno zavedno delav-
stvo gleda lahko s polnim zaupa-
njem v bodočnost, ker baš sedaj
so besede velikega Galileja še
bolj pomenljive kot so bile kdaj
prej v zgodovini: "In vendar se
giblje ..."

Fr. Novak.

Seja dramskega društva

La Salle, Ill. — Naznanjam
vsem bivšim članom in članicam
dramskega društva Soča, da se
bo vršila seja v sredo, dne 14.
novembra, ob 7. zvečer v Slo-
venskem narodnem domu, kate-
re se vsi udeležite.

Fred Malgal.

RAZNE VESTI

Ena sama zbornica pride
v Nebraski

Lincoln, Neb. — Amendment
državne ustave, ki določa, da se
sistem dveh državnih zbornic
odpravi in nadomesti z eno sa-
mo zbornico, je bil zadnji tork
sprejet v referendumu z večino
80,000 glasov. Samcata zborni-
ca bo imela največ 50 poslancev.
Amendment je delo znanega na-
prednega senatorja Norrisa.

Sodnik prepovedal vsakršno
piketiranje

Detroit. — Okrožni sodnik
Allan Campbell je članom kro-
jaške unije (Journymen Tay-
lors) prepovedal vsakršno pike-
tiranje, mirno ali drugačno, ker
je po njegovem mnenju vsako
piketiranje nepostavno. Stavka
se je pričela pred štirimi tedni.
Unija bo vzela priziv proti in-
junkciji.

Machado, bivši predsednik Ku-
be, zastrupljen

New York. — General Gerar-
do Machado, bivši predsednik
Kube, se bori s smrtjo v Santo
Domingu, kakor se glasi poročilo.
Njegov kuhar ga je zastrupil.

Mornariški delavci izvajali
višjo mezdo

New York. — Med mornari-
škimi delavci, ki so uposleni na
vlačilnih ladjah, in delodajalci
je bil te dni sprejet dogovor, ki
določa zvišanje mezde za 10 od-
stotkov.

Načelnik univerze te-
zira radikalne dija-

iz državne univerze v Califor-
ni bi rad napravil fas-
gnezdo, v kolikor se ni
spendiranje petih studen-

Los Angeles. — (FP)
tukajšnjem oddelku držav-
niverze, ki ima glavni kam-
Berkeleyju, je proti E. C. E.
suspendiral pet študentov
da "pomagajo Narodni št-
tovski ligi razdirati univer-

Med študenti in tudi na-
nanjnimi liberalnimi krogi
iforniji je ta akcija dvigla
liko prahu, pa tudi med stu-
centneži, na katerih je drža-
torično bogata. Študenti
protestni shodi, ki je bil z
je razbila policija, časopis
je pa skušalo prikazati za
valskega.

Moore je zaeno s suspen-
podal izjavo, v kateri pra-
je univerza postala "gnez-
dikalizma", suspendirani
dentje pa da so komuni-
simpatiki.

O kakem "radikalnem
du" ni govora na tej uni-
Monopol nad njo imajo p-
girani interesi in stopro-
zi. Med študenti se je z
leta res pojavilo liberalno
neke meje tudi radikalno
nje, ker kriza pač vpliva tr-
študente in jih sili k raz-
nju. Med njimi in razni-
profesorji se dobe taki,
izgubili vero v sedanji k-
listični sistem. Ampak ti
manjšini.

Suspendirani študentje
na čelu gibanja, da od uni-
tetnih oblasti izvojujejo p-
do neodvisnega študentskega
forumu, na katerem bi
razpravljali o raznih so-
problemih brez nagobitnih
cenzure. Proč Moore pa
vidno smatra za — "ra-
zem" in "komunizem".

Njemu so se pridružili
fasiistični elementi — Ame-
legija, Hčerke ameriške
lucije, Better Business fe-
cija in druge reakcionarne
pine. "Te skupine so tud
dobile za atletiko ponorele
akcionarne študente, da
ganzirali odbor vigilante
očisti kampus radikalizma
dentovski vigilanti so tako
čeli s — strašenjem: in-
li so nočne klanovske de-
stracije in se zakleli, da p-
jo z univerze vsakega —
karja.

Za suspenzijo se men-
nima tudi predsednik uni-
R. G. Sproul v Berkeley.
preiskuje zadevo. Dne-
da bo suspenzija umak-
proti štirim, toda za agr-
študentko miss Strack je
upanja, da bi bila zopet sp-

NEPOTREBNE IZGU-

Za vžigalične škatlice
galice porabijo letno 6
kubičnih metrov lesa. Ves
gre svetovnemu gospod-
po porabi škatlic in vžig-
izgubo.

Isto tako bi lahko iz
svinčnikov, ki jih vržemo
izdelali kakšnih 300 mil-
novih svinčnikov. Telef-
če človeštvo izgubi zara-
pačnih zvez in zasedenost
na leto najmanj 15 mil-
ur.

Ves svet preseva dane-
lični lov za vrele mine-
olj, ki je posledica nekat-
spešnih najdb. V Franci-
jo na odkritje vrelcev v
ku, kjer jih predvidevajo
ške formacije, v Nemčiji
kaj manjvrednih vrelcev
krili in upajo na donosne
republik Chile že prav m-
vrtajo, ker so tu geologi
sotnosti nafte povsem pre-
ni. To iskanje vrelcev je
meljeno v vedno večji p-
po mineralnem olju, ki je
ajo države kriti iz lastn-
log.

Kot kuriozitetu s pos-
tehnike naj omenimo, da
igrajo" v Nemčiji letno 2
centov gramofonskih igel.

Ali ste že naročili Prosv-
Mladinski list svojemu ro-
lju ali sorodniku v domo-
To je edini dar trajne vred-
ki ga za mal denar lahko p-
te svojcem v domovino.

Predsednik Roosevelt moleduje bankirje na njihovem zborova-
nju v Washingtonu, naj vendar za božjo voljo enkrat odpro tok
kredita. . .

Vesti s Primorskega

ARETACIJA V ČRNEM VRHU

Novi aretacija. Strah in nepoštovanost našim ljudstvom

18. oktobra 1934. — Včeraj smo poročali, da so italijanske oblasti izpuštile iz gozdnih zaporov tri aretirance, katerim je bil tudi že namigovan Rudolf Viktor. Kakor nam dalje zvedeli, sta bila iz zapora izpuščena Lampe Ivan iz Zadarskega in hlapec posestnika Tomin-Lomov. O tem zadnjem aretiranu nismo sploh vedeli, da ga zapir skupaj z ostalimi. Govori se, da je bil baže iz tujine tudi Poženel Dominik. Vrednost pa do sedaj ni še potrjena. Pred kratkim časom je aretirani, prav gotovo v zvezi s tujimi aretacijami, še Plečnik Ivan iz Zadloga, star 70 let, ki je bil takoj prepečen v Gorico. — Aretacije, ki so izvršile italijanske policijske oblasti v Črnem vrhu in okolici, so ene izmed najbolj strašnih, kot glavni vzrok smo že navedli naj bi bila slovaška knjiga. Gotovo bodo fašisti na naših krajih v "zadnjem" našim ljudem še marsikaj izgovorili, kot se to ponašajo tudi zgodbi. Razumljivo je, da ti dogodki silno razburjajo ljudstvo. Sorodniki aretirancev so v velikih skrbih za svoje. Pa tudi strah, da se je vselil v sleherni. Na vasi ne dobite dve ženi, ki se med seboj pogovarjajo. Ljudje se le površno pogovarjajo in hitijo naprej. Nihče ne govori niti s svojim sosedom, ker se boji, da bi tako postavilo videlo. Vsak sum in vsak glas jim pride prav. Tako je v današnji vsa mrka in brezbojna.

Valentinčič in zlatar Leban pred pristojnim sodiščem v Trstu

21. okt. 1934. (Agis) — Včeraj je vzbudila veliko pozornost vest, da je bil "prodan" zlatar Leban iz Gorice. Vsi listi so priredili obširna poročila o tej stvari. Ker se italijanske oblasti niso zadovoljevale, da je bil Leban iz Gorice, Mons. Valentinčič je bil obdolžen, da je kot administrator goriške cerkve in oskrbnik mestnih cerkvenih dragocenosti nedovoljeno izločil omenjeni kip. Ta kip je bil v romanskem slogu v 14. stoletju, in ima precejšnjo zgodovinsko in umetniško vrednost. Vrednost je na 180.000 lir. Stari Leban in zlatar Leban sta obdolžena, da sta kupila kip in ga izločili v Zurich in da sta namigovali kopijo istega, ki naj bi se nahajala na mestu originala. Na vasi je bil mons. Valentinčič obdolžen, da si je prilastil tudi nekatere masniške oblačila. Sodišče je obdolžilo mons. Valentinčiča in zlatarja Leban v 10 mesecev in 6 dni zaporu 2.000 lir denarne kazni, pa jim je bilo odpuščenno za omenjene. Stari Leban in zlatar Leban sta obsojena na 1 leto, 1 mesec in 17 dni zaporu, 5.580 lir denarne kazni in na plačilo 1.800 lir prisilne pristojbine na izvoz.

Odpuščen mu je bila zaporna kazen. Proti tej razsodbi so vložili priliz vsi obsojenci in tudi državni tožilec. Tako je stvar prišla na prilizivno sodišče, ki pa je oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov Leban in Zenija, toda le zapornih kazni. Denarna kazen za Zenija pa je bila zvišana na 22.500 lir in taksa na 7.500 lir. Potrdilo pa je kazen za mons. Valentinčiča. Ker mons. Valentinčič in Zeno nista bila s to obsodbo zadovoljna, bo vsa zadeva baje prišla pred višje t. j. Kasacijsko sodišče.

UTRJEVANJE MEJE

Odškodnine za odvzeta zemljišča ne plačajo nikomur

Tolmin, oktobra 1934. — Utrjevalna dela ob meji so se nadaljevala tudi letos v kotu od Cerknega mimo Porezna, Petrovega brda, Črne prsti z nezmanjšano vztrajnostjo in natančnostjo. Težko bi bilo najti ob meji v tem kotu še kakšen kos zemlje, ki ne bi bil preluknjan in utrjen. Pa so ga le našli pod Baškim sedlom. Že nekaj mesecev kopljejo tu rove in vrtajo na vse strani. Grade kaverne, skladišča in kdve še kaj. Poleg vojaštva je zaposlenih tudi lepo število delavcev iz južnih krajev. Zanimivo je tu pred vsem to, da uporabljajo za dovoz materiala izključno le vojaštvo inženirskih čet, med tem ko so civilni delavci zaposleni le pri delu v utrdah. K tem napravam pa tudi k utrjevalnim delom v drugih točkah odvažajo z vojaškimi tovornimi avtomobili ogromne količine cementa.

Zadnje čase dovažajo v Podbrdo tudi velikanke množine drugega utrjevalnega gradiva. Samo na Petrovo brdo so navozili že več kot 100 kilometrov boježe žice, a k vsaki drugi utrjevalni postojanki približno tudi toliko. Navozili so tudi več tisoč komadov železnih kolov, sličnih onim, ki jih je Italija uporabljala med svetovno vojno. Za napravo španskih jezdecev so navozili lesene kole, dolge, približno en meter in pol.

Močne žične ograje bodo napeljali okrog vseh dokonanih utrd, tako da se jim ne bo mogel nihče približati. Ker bodo te ograje zavzemale velike obsege neutrjenega zemljišča okrog utrd, bodo s tem naši kmetje spet hudo prizadeti. Saj so kmetom ob meji odvzeli že skoro vse zemljišče. Samo enemu posestniku, ki je do sedaj redil 13 glav živine, bodo na novo odvzeli toliko sveta, da bo komaj redil eno kravico.

Odškodnine oziroma kupnine za odvzeta zemljišča pa ne dajo nobenemu. Radovedni smo, če tudi gradbeni material po italijanskih tovarnah plačujejo na ta način kot odvzeta zemljišča pri nas! Samo obljubljajo, a denarja ni od nikoder. Nad tem početjem vojaških oblasti je obmejno prebivalstvo silno vznemirjeno.

Trst ni več tako patriotičen kot nekdanj!

Vsem je znano, da obstoja v Italiji že dolga leta zloglasno društvo za naše ljudi onkraj meje "Dante Alighieri". To društvo ima po vsej Italiji mnogo odsekov, odborov itd. Vseh teh nekakih podružnic (Comitati del Regio) je v vsaj 259. Načelno teh odborov je zbiranje denarnih in drugih prispevkov za graditev šol, otroških vrtec itd.

Vsako leto pošljejo v ta namen, kar so nabrali, svoji centrali. Ker niso vsi odbori enako aktivni, so nekateri, ki nimajo kaj poslati. Lani je poslalo samo 165 odborov svoje denarne prispevke. Prvi med vsemi je bil Milan, nadalje Firenze, Livorno in še na 5. mestu je bil Trst.

Pred vojno je društvo "Dante Alighieri" izdatno pomagalo akciji za raznarodovanje Slovencev v goriški in tržaški okolici. V ta namen je pošiljalo obilo denarnih sredstev v Avstrijo, ker pa ni moglo uradno in po pošti pošiljati denarja "Legi Nazionale", je to storilo na skriven način. "Legi Nazionale" je od časa do časa dobivala večje vsote od anonimnih oseb, pa tudi kaki znani goriški in tržaški patrioti so večkrat dajali omenjenemu društvu velike vsote denarja. Vsem tem pa je denar pošiljalo društvo "Dante Alighieri" iz Italije. V privatnih in anonimnih darovih ni tako nihče opazil od kje prihaja denar "Legi Nazionale". Razen tega so nabrali obilo denarja tudi od raznih prireditelj, veselice in darov. Goreči tržaški Italijani se sedaj kar čudijo, kako se je moglo takrat pred vojno nabrati nič manj kakor 200.000 avstrijskih kron (to je skoraj 1.000.000 lir). Sedaj pa naberejo, ko imajo vsa sredstva na razpolago v ta namen zelo malo. 8.600 lir, ki so jih nabrali v Trstu 1.933 je res malenkostna vsota napram 200.000 avst. kronam oz. 1.000.000 lir. Temu, če bi ti ljudje malo pomislili, se ne bi nikakor čudili: Enkrat je lušno bilo, zdaj pa ni več tako!

Vesti iz Jugoslavije

Usoden korak pod vlak

Ljubljana, 24. okt.

Železniško križišče v Glinški ulici je bilo davi spet pozorišče smrtnih nesreč. Bilo je malo pred 7. jutraj, ko se je podala 24 letna Ivana Kvasova, ki je bivala v Rožni dolini na Cesti XV št. 7, od doma. Namenjena je bila v mesto, kjer je imela nekaj opravila. Do železniškega prelaza je prišla baš v trenutku, ko je vozil v smeri proti Raketu dolg tovorni vlak. Železniške zatvornice so bile tedaj seveda zaprte, vendar je Kvasova, ne meneč s za to, zlezla spodaj in stopila na progo takoj, ko je oddrdral mimo zadnji vagon. To je postalo za mlado ženo usodno.

Nesrečnica ni slutila, da je vozil za tovornim vlakom na drugem tiru v smeri proti mestu vrhniški osebni vlak, ki prihaja v Ljubljano ob 7.02. Lokomotiva je pograbila svojo žrtve, v vleklah dobrih 30 m daleč s seboj in jo docela razmesarila. Potem šele je vrgla nesrečnico v stran in je truplo obležalo na progi.

Nesrečo je videlo več ljudi, hitečih tedaj v mesto na posel. Nekateri so že popreje kričali in opozarjali Kvasovo, ki jih pa zaradi ropota vlakov ni mogla čuti. O smrtni nezgodi sta bila takoj obveščena viška stražnica in uprava policije. Na Glince sta pohitela zdravstveni inšpektor dr. Avramović in policijski nadzornik g. Kette. Na njuno odredbo je bilo truplo prepeljavano v mrtvašnico k Sv. Kristofu. Ivana Kvasova je bila poročena, vendar še brez otrok. Po rodu je bila iz Daljne vasi pod Ljubljano.

Zakonska idila

Žena: "Daj, dragi, pojdi z menoj na izprehod, da se pokažem v svoji novi obleki."

Mož: "Potrpi malo, draga, da si obrežem razcefrane rokave na suknji."

Kratke tehniške novice

V Franciji grade ogromni hidroplan, ki bo — izjemo platnenih kril — izdelan iz duraluminija. Prazen bo tehtal 15.000 kg ter bo imel razpetino 50 m. Gnali ga bodo štirje motorji s skupnim učinkom 4000 konjskih sil. Natovorjen s 70 potniki bo mogel s hitrostjo 260 kilometrov na uro preleteti okoli 1000 kilometrov.

Ladje, ki so namenjene prevozu petroleja in bencina, imajo le kratko življenjsko dobo, kajti omenjene tekočine močno razjedajo stene tankov. Do zdaj so take ladje takoj, ko so se pokvarile tanki, razdrli ter izrabili dele kot staro železo. Temu početju je napravil konec uspel poskus na ladji "Svithiod", ki je imela tanke v sredini ladijskega trupa pokvarjene, sprednji in zadnji del s stroji vred pa v zelo dobrem stanju. Na plavajočem doku so ji izrezali uničeni srednji del ter na preostala dela z zakovicami pritrdili novega.

Kakor smo že poročali, se je posrečil Jugoslovnu Tesli prenos električne energije po zraku. Sedaj preizkušajo iznajdbo praktično. Ker se vrše poskusi tajno, so znani le nekateri rezultati. Po njih je nekaj kilometrov od proge oddaljena električna centrala pognala daljši vlak 11 km daleč.

V Boliviji nameravajo iz neoprodne kave izdelovati barvila. V to svrhu so iznašli tamošnji kemiki postopek, po katerem se kavina zrna najprej zogle, nato zmlejejo v prah, končno pa s kemikalijami spremene v najlepše barve.

Suhi led se je nedavno uveljavil celo pri gradnji mosta. Amerikemu stavbeniku je delala precejšnjo preglavico namestitve železnice izgotovljenega mostnega loka nad meter pod njim stoječega stebra. Ko so se po mnogih poskusih izkazali vtili neuporabni, mu je iz zadrege pomagal suhi led (stisnjen aneg ogljikove kisline). Napravil je iz njega močne kvadre ter preko njih zvezal 125.000 kilogramov težak lok s stebri. V enem dnevu se je led staljal (bolje: je izhlapel) in most je bil podprt.

Znano je, da grade v Friedrichshafnu nov Zeppelin LZ 129, ki bo napolnjen deloma s helijem, deloma z vodikom. Glede gonilnih motorjev se gradi telji dolgo niso mogli odločiti.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd.2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODENA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POBORNKI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kana.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBOR:

FRANK ŽAITZ, predsednik.....3639 W. 20th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAJ.....25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZORI: — Korrespondence v glavnini odborih, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se nanašajo na predsedništvo VSE DENARNE posle naj se pošljejo gl. upravni odboru, ki se pošljejo na gl. tajništvo. Vse zadeve, ki se nanašajo na blaginjske posle, naj se pošljejo na blaginjsko. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravni odboru naj se pošljejo Franku Sularju, predsedniku nadzornega odbora. VSI PRIZIVI na gl. poborni odbor se naj pošljejo na Johna Gorška, predsednika pobornega odbora. VSI DOPISI in drugi spisi, namenjeni, spisal, naročena in sploh vse, kar je v zvezi s glavnim odborom, naj se pošljejo na "PROSVETO", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than such benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of club benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Sular, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Po dve leti trajajočem oklevanju so se sedaj končno odločili za štiri Dieslove motorje (na surovo olje) z učinkom po 1200 konjskih sil. Ker bodo stroji že v kratkem gotovi, bo mogel novi zračni orjak že prihodnjo pomlad napraviti potrebne poskusne polete.

Na železniški progi Sterdal-Salzweck v Nemčiji so položili nove, izredno močno zasidrane in 30 metrov dolge tračnice. Na tej progi hočejo namreč preizkuševati novovratne stroje in gonilne vozove, ki bodo vozili s hitrostjo 200 kilometrov na uro.

Amerikskim strokovnjakom se je baje posrečilo izdelati sintetiški — umetni gumij. Cena umetnega izdelka presega sedaj še petnajstkratno ceno naravne tvarine.

Novo, vprav rekordno pot ima za seboj pismo, ki je v devetnajstih dneh prešlo 25.000 kilometrov dolgo razdaljo: New York - Južna Amerika - Evropa.

New York. Iz New Yorka je bilo odpredano z ameriškim letalom v Pernambuco in odtoz z rakoplovom "Graf Zeppelin" v Friedrichshafen. Iz Friedrichshafena je odletelo z zračno pošto v Cherbourg, kjer ga je prevzel oceanski brzoparnik. S tem rekordom je dobil pismski ovoj veliko filatelistično vrednost. Kupil ga je takoj bogat Amerikanec.

Italija hoče prekositi Angleže ter gradi v Napolju največji ladijski dok aveta z dolžino 341 metrov, širino 62 metrov in globčino 13,5 metrov.

Nova moč za oslabele organe

NUGA-TONE daje moč oslabele organe. Je izvrstna železna tonika, izboljša apetit in pomaga prebavi. Pomaga točno delovanje črv in ledene. Črva delujejo smrtonosno, prito. Upliva na srce ima NUGA-TONE s tem, da daje več energije za delovanje. Ob črni zdraviljenja daljših bolni je to izvrstna tonika, ojačevalce. Vzemite NUGA-TONE še danes. Prepričajte se o njega novi moči in jačanju. Dovolj za mome dni zdraviljenja, za en dolar. Uspeh zagotovljen ali pa denar nazaj. Na prodaj v vseh lekarnah. Proti saprtnici vzemite UGA-BOL — Idealni ojačevalce. The In 50c. (Adv.)

PREMIER SPECIAL!

1 NAPLAČILA

Velik popust na račun za vaš stari čistilec

● Ne prezrite te ponudbe! Je nekaj več kot pa navadna priložnostna razprodaja. Premier Special čistilec je nov, posebno urejen, močan in popolnoma jamčen čistilec. Ima pripravo za urejevanje čistilne ščetke. Motor na krogličnih tečajih in je zračno ohlajevan. Poleg tega ima še na duca drugih izrednosti kar pomeni, da je Premier Special najboljši čistilec, kar jih je bilo še na prodaj. Vprašajte o tem še danes.

ZA BREZPLAČNO POSKUŠNJO NA DOMU

Pokličite RANDOLPH 1200, Local 535

SAMO \$37⁵⁰

COMMONWEALTH EDISON Electric Shops

Downtown — 72 W. Adams St. — 132 So. Dearborn St. Telephone RANDOLPH 1200 — Local 535

FEDERAL COUPONS GIVEN

4563 Broadway
2618 Milwaukee Ave.
4013 Irving Park Blvd.
4231 W. Madison St.
6034 So. Ashland Ave.
5400 So. State St.
612 W. 43rd St.
2950 E. 52nd St.
11116 E. Michigan Ave.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GEPAN

A Stefan ni odgovoril. Pravkar je zagledal v daljavi med ogradjem v Voreuxju neko žensko in planil proti njej, ker se mu je zdelo, da je Katarina.

Ze od polnoči je Katarina gazila blato po cestah. Ko se je Chaval vrnil in jo našel v postelji, jo je z zasušeno spravil na noge. Kričal je, naj se takoj pobere skozi vrata, če noče zleteti skozi okno; jokaje, napol oblečena, osuvana, ker jo je brcal v noge, je morala oditi, pahniti jo je ven in ji dal še poslednjo zasušico. Ta sirova ločitev jo je omamila, sedla je na obcestni kamen in se zagledala v hišo, še zmerom je čakala, da jo pokliče nazaj; saj to ne more biti, saj čaka nanjo, rekel ji bo, naj se vrne, ko jo bo videl tako prezebljeno, zapuščeno, brez človeka, ki bi jo vzel k sebi.

Dve uri je tako nepremično presedela, umirajoča od mraza, kakor pes, ki so ga pognali na cesto. Potem je vstala. Odšla je iz Mout-souja, pa se je spet vrnila, ne da bi se upala poklicati s pločnika ali pa potrkati na vrata. Naposled je odšla po veliki ravni cesti, da bi se vrnila v kolonijo k staršem. Toda ko je prišla do doma, jo je bilo tako sram, da je stekla čez vrtove, ker se je bala, da bi je kdo ne spoznal, četudi je povsod za zaprtimi oknicami vse trdno spalo. Oddle je kolovratila okrog, se zdržala ob vsakem šumu, drhtela je od strahu, da je ne bi prijel in jo odvedel kot vlačugo v tisto javno hišo v Marchiennesu, ki jo je kakor mora strašila že nekaj mesecev. Dvakrat se je znašla v Voreuxju, a se je prestrašila grobih glasov straže in je zbežala vsa zasopla, oziraje se nazaj, da bi videla, ali je ne zasleduje. Dasi je bila steza v Requillart zmerom polna pijancev, je šla kljub temu tja, ker je malce slutila, da bo srečala tistega, ki ga je bila pred nekaj urami odbila.

Chaval je moral iti to jutro v jamo, in ta misel je pripeljala Katarino spet sem, četudi je dobro vedela, da nima smisla, govoriti z njim; med njima je bilo zdaj vse končano. V Jean-Bartu niso več delali, Chaval pa se je zaklel, da jo bo zadavil, če pojde v Voreux na delo, ker se je bal, da bi mu bila tam v sramoto. Kaj naj torej stori? Ali naj gre drugam, pogine od lakote, ali pa naj se vdaja vsem, ki pojdejo mimo nje? Vlekla se je, se opotekala po kolesnicah, njene noge so bile, kakor da so polomljene, in vsa je bila blatna. Snežnica se je zdaj valila po cestah, kakor reka blata, ona pa, ki je venomer hodila, se je potapljala vanjo, ne da bi se upala ozreti po kamnu, kamor bi sedla.

Zdani se je. Katarina je spoznala odzad Chavala, ki je oprezno stopal po nasipu, takoj nato pa zagledala Lidijo in Beberta, ki sta mela nosove iz njunega skrivališča pod skladovnico lesa. Tam sta bila prebila noč na preži, ne da bi se upala iti domov, ker jima je bil ukazal Jeanlin, naj čakata. Medtem ko je ta prespal v Requillartu pijanost svojega umora, sta se oba otroka objemala, da jima je bilo toplo. Veter je pihal med kostanjevimi in hrastovimi kladami, ta dva pa sta se zvila v klopič kakor da sta v kaki zapuščeni drvarski koči. Lidija se ni upala potožiti na glas, če jo je Jeanlin kot svojo ženo pretepal, kakor tudi Bebert ni imel poguma, da bi omenil klofute, ki mu jih je bil poglavar naložil, da so mu lica otekala. Toda zdaj ju je že preveč izkoriščal, silil ju je, da sta se izpostavljata zanj nevarnosti pri najdrznejših tatvinah, potem pa ni hotel z njima ničesar deliti; srce se jima je jelo upirati in slednjič sta se vendar poljubila kljub njegovi prepovedi, čeprav bi ju utegnili pretepsti tisto nevidno bitje, kakor jima je grozil. Klofute ni bilo, zato sta se dalje nežno poljub-

ljala, ne da bi mislila na kaj drugega, vdajajoč se ljubimkanju z davno zadrževano željo, z vsem, kar je bilo v njima ranjenega in nežnega. Vso noč sta se vsa srečna v tej skriti luknji tako grela in se nista spominjala, da bi jima bilo kedaj lepše, celo o sveti Barbari ne, ko sta jedla bobe in pila vino.

Nenadoma je zatrobil rog in Katarina se je vsa stresla. Vzela se je in videla, kako se voreuxjska četa zbira in oborožuje. Prišel je Stefan, Bebert in Lidija sta skokoma planila iz njunega skrivališča. In ko se je bolj in bolj danilo, je prihajala iz kolonije tropa moških in žensk, ki so jezno krillili z rokami po zraku.

V

Vse vhode v Voreux so bili zaprti; vseh šestdeset vojakov s puškami pri nogi je zastavilo edina vrata, ki so ostala odprta in vodila po ozkih stopnicah k sprejemališču, od tam pa v pazniško sobo in v lopo. Stotnik jih je postavil v dve vrsti k opočenemu zidu, da jih ne bi mogli napasti odzad.

Sprva se je ustavilo krdelo rudarjev, ki so prišli iz kolonije, bolj daleč. Bilo jih je največ kakih trideset. Divje in zmedeno so govorili vse križem.

Maheujka, ki je prišla prva, si je čez zmursene lase v hitrici zavezala ruto. V naročju je imela Estello, mrzlično je ponavljala:

— Nihe naj ne gre noter in nihe ven! Zajemimo vse, ki so spodaj!

Maheu je pritrjeval, vprav ko je prišel oče Mouque iz Requillarta. Niso ga hoteli spustiti mimo. Toda on se je branil, rekoč, da konji kljub temu jedo oves in da se poživljajo na revolucijo. Sicer pa je en konj poginil in čakajo njega, da ga bodo spravili iz jame. Stefan je napravil prostor staremu konjarju, ki so ga vojaki pustili k šahtu. A četr ure kasneje, ko je tropa stavkarjev bolj in bolj naraščala in postajala zmerom nevarnejša, so se v prizemlju odprla široka vrata in se pojavili ljudje, ki so peljali na vozu mrtvo žival, žalosten sveženj, še zmerom povezan v mrežo in vrvi, ki so ga pustili sredi luž iz snežnic. Gleдал je tako zadelo, da niso branili ljudem iti nazaj in spet zapreti vrat za sabo. Vsi so spoznali konja, čigar glava je bila nagnjena in privezana ob boku. Sušljanje je šlo od ust do ust:

— Miško je to, kajne, da je to Miško?

Zares, bil je Miško. Odkar je odšel v jamo, se ni mogel prilagoditi. Zmerom je bil mrk, brez volje za delo, kakor da ga muči hrepeneje po svetlobi. Zaman ga je Veteran, rudniški starešina, prijateljski otiral s svojimi boji in ga lizal po vratu, da bi mu dal nekaj tiste svoje vdanosti, ki jo je dobil v desetih letih življenja pod zemljo. To ljubkovanje je še povečalo njegovo potrtoost, dlaka mu je trepetala od ljubeznivih dotikov tovarišev, ki se je postaral v tej temi; in vsakikrat, ko sta se srečala in se ovohala, se je zdelo, da oba tožita, stari zato, ker se ničesar več ne spominja, mladi pa zato, ker ne more pozabiti. V hlevu sta si bila soseda pri jaslih, povešala sta glavi, stikala nozdrvi in venomer sanjala o belem dnevu, gledala sta privide zelenih trav, belih cest, zlate jasnine v neskončnosti. A ko je Miško, ves oblit z znojem, ležal na stelji v poslednjih zdihljajih, ga je Veteran obupno ovohaval in na kratko vlekel sapo k sebi, kakor da ihti. Čutil je, kako se Miško ohlaja, jama mu je, jemala poslednje veselje, tega tovariša, padlega od zgoraj, polnega svežih vonjav, ki ga je spominjal mladosti, preživele pod milim nebom. Pretrgal je povodec, rezgetal od strahu, ko je opazil, da se Miško več ne gane.

(Dolje prihodnjič.)

Otrok in opica

Neka londonska družba poroča o dveh primerih, da so mladega šimpanza oziroma šimpanzko vzrejali in vzgajali s človeškim otrokom.

V obeh primerih je šlo za šimpanz ženskega spola. Gua, ki se je rodila v ujetništvu, so materi odvzeli v starosti 7 mesecev in pol, vzgajali pa so jo devet mesecev z eksperimentatorjem, sinčkom Donaldom, ki je bil dva meseca in pol starejši. Meshie so ujeli v februarju 1930. v Kamerunu, ko je tehtala komaj štiri kilograme in pol. Leto dni pozneje je prišla v Ameriko, v okolico New Yorka. V juliju 1933. je štela 4 leta in pol ter tehtala 20 kg. Od drugega leta dalje se ni več mnogo spremenila, toda njena vzgoja je stalno napredovala.

Sporedni razvoj

Pobavimo se najprvo z Guo. Eksperimentatorja, gospod in gospa Kelloggova, sta hotela zvedeti, kakšne razlike se kažejo v razvoju človeka in opice, če ravnaš z obema, ki sta prilično enake starosti, popolnoma enako. Kellogg je profesor psihologije na vseučilišču v Indiani. V rednih presledkih je svojega fantka in opičko preizkušal na enak način glede zdravlja, hra-

ne, spanja, čutenja, iger, telesnih sposobnosti, vedenja, izražanja čustev, ucljivosti, spominja, razboritosti in jezika. Uspehi so bili kaj nepričakovani in posebno v prvem času je opica čisto kazala, da je bolj razvita od otroka. To se da pojasniti s tem, da šimpanz hitreje rase od človeka. Žival pa teže shodi in še teže stoji ravno. Gua pa je v tem pogledu pokazala mnogo potrpežljivosti in se je dala pripraviti do vsega. Njena ročica teže zagrabi majhne predmete, kar je umljivo zaradi konstrukcije te ročice; vid in sluh sta ji že po naravi dosti ostrejša. Opica je manj občutljiva za bolečine, voh in okus sta ji slabša. Gua se je smejala prav tako spontano kakor Donald, bila pa je bolj čustljiva. Igraje se je privadila obleke, kopeli, postelje. Kar je za naše pojmovanje opice zelo čudno: kazala je manj posnemajočega duha nego deček.

Svojim vzgojiteljem je bila brezmejno vdana, poljubljala jih je in objemala, svoja čustva je izražala manj zadržljivo nego nje mali tovariš. Strah jo je prejel pograbil in zavzemal kaj rad panične oblike.

Razboritost

Prve korake stoji je napravila Gua tako, da se je z rokami

oprijela nog svojega zaščitnika. Pozneje se je sama vadila v hoji in je pri tem dvignjene roke uporabljala kakor balansirni drog. Končno se je naučila pravilne hoje z rokami ob telesu. Oba otročka, človeški in živalski, sta bila ganljivo naklonjena drug drugemu.

Naj sledi nekoliko zapiskov o Kelloggovih uspehih.

1. Na povelje: "Pokaži mi nos!", prime dečko nos med palec in kazalec, Gua pa samo svoj kazalec položi na nos.

2. Dečko in živalca imata glavo zakrito s kapuco. Na poziv od zadaj se dečko obrne v polkrogu, živalca istotako, a odhiti obenem v premi črti proti osebi, ki jo je poklicala.

3. Oba reagirata na isti način, če ju poščegetaš: smejeta se na glas.

4. Dečko in opica sedita pred krožnikom juhe in držita žlico v roki. Dečko ima tendenco, da bi žlico v ustih obrnil navzdol, opica jo drži vodoravno in ne stresa niti kapljice iz nje.

5. Slike otipavata Donald in Gua na isti način z namero, da bi prijala naslikane predmete.

6. Na človeškem obrazu zani-ma dečka pred vsem nos, ki ga skuša prijeti; opica se zanima bolj za usta.

Gua ni v ničemer zastajala

za Donaldom, kadar je šlo za odpiranje ali zapiranje vrat. Čestokrat je kazala svojo razboritost in razsodnost. Tako je nekega dne sedela na mizici neda-leč od g. Kellogga. Ko je pokazala živo željo, da bi se mu približala, ji je ukazal: "Ostani, kjer si!" Za trenutek je okleva-la, nato je skočila z mize, jo potisnila v bližino svojega gos-poda in sedla z nedolžnim izrazom spet nanjo kakor prej. Drugi-č bi hotela vzeti neko steklenico s tal, pa je zavoljo svojih opičjih rok ni mogla. Tedaj je poiskala Kellogga, ga prijala za roko, mu jo položila na dno steklenice in ga čisto jasno pozvala, naj jo dvigne zanjo.

Gua je imela svoj posebni jezik, ki ga ni bilo prav nič težko razumeti in razčleniti. Donald je bil v tem oziru v prednosti, a vendar je počasneje in slabše umeval, kar si mu rekel.

Ko je Gua dosegla 16. mesec, so jo ločili od Donald in oddali poskusni postaji Yaleskega vseučilišča v Connecticutu.

Izredne sposobnosti

Spregovorimo sedaj o Meshie. Ta opica se je pri svojem gospodarju, g. Ravena, navzela skoraj človeških lastnosti. Rada zahaja v kopalnico, kjer se drgne s pomivačo, ki jo namili z milom; v hipu razveže tudi najbolj zavozlane vozle; na triciklu se vozi kakor drugi otroci, njeni tovariši, in sicer vedno na čelu tovarišije; pri mizi sedi in je kakor človek; rada se koplje ob bregu ribnika in se igra z otroki pri medsebojnem škropljenju — v globoko vodo pa ne gre rada in ne plava; iz kozarca pije s slamico, če ji pijača u-gaja, pa se ne obotavlja slamico vtakniti v vrč s to pijačo; pozimi se sanki z drugimi otroki in pri tem se natančno drži reda, po katerem se vrstijo sankajo-či se otroci; malega dojenčka ge. Ravenove ima silno rada in ga rada ziblje v svojem naročju, njeno vedenje je v vsakem oziru vzorno.

Tako vidimo iz teh dveh primerov, da je mogoče opico s človeško vzgojo v mladih letih privesti do razvoja, ki je presenetljivo poroben človeškemu. Eksperimentiranje v tem smislu s šimpanzkami, ki smo ju tu omenili, še ni zaključeno, že dosednji rezultati pa so definitivno rešili staro sporno vprašanje, da-li ima žival, vsaj najvišja med živalmi, razum, ki je podoboben človeškemu, in da-li je sposobna človeškemu podobnega razvoja.

Milk Foods Add Variety to Meals

Milk Used in Cooking Gives Foods Added Richness and Flavor

WHETHER one's interest lies in clothes, books, furniture, sports, food, or in any of hundreds of other things, the search today is for something "new and different." And if something new can't be found, then something different is sought. And because there are a few basic foods that must be included in every diet, it is the business of the housewife when planning menus to serve these foods—fruits, vegetables, and milk—in new and different guises.

Milk to drink can be dressed up by the addition of a few tablespoons of fruit juice, honey, or chocolate. A most nutritive drink is an egg nog, made by adding a beaten egg, a few drops of vanilla, a teaspoon of sugar, and a bit of nutmeg or cinnamon to two-thirds of a glass of milk.

For luncheon on a raw Autumn day or a clear, cold wintry one there is nothing quite so delicious and nutritious as steaming hot cream soups. Milk slightly thickened with flour and seasoned with salt, pepper, and a bit of butter may be added to almost any vegetable puree to make a cream soup. Served with crackers and butter, head lettuce or combination salad, and a glass of milk one has an ideal luncheon.

V šoli.

Učitelj: "Kaj se je važnega zgodilo leta 1483?"

Učenec: "Leta 1483. se je rodil Luther."

Učitelj: "Dobro! A kaj je bilo leta 1487?"

Učenec: "Leta 1487? To leto je imel Luther 4 leta."

Prave starokrajске klobase

po 30c funt. Pošljem 5 funtov ali več v vse kraje v U. S. A., poština plačana. Pošljite denar z naročilom.

JOSEPH LESKOVAR,
420 High St., Racine, Wis.

Trinerjevo grenko vino
njeno edino zdravilo

"Berwyn, Ill., okt. 21.—V teku enega tedna bom 87 let stara, ampak se fino počutim in zato gre bvala Trinerjevemu grenkemu vinu, katero je bilo moje edino zdravilo ves čas zadnjih 15 let."

TRINERJEVO GRENKO VINO

je prijazna želodčna tonika in lahki odvajalec. Odpravi slab tek do jedi, caprnic, pline, glavobol, zgubo spanca in druge enake nerednosti povzročene vsled želodčne nerednosti, hitro in varno. V vseh lekarnah. Jos. Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. —(Adv.)

MLEKO vzdrži družino ZDR

Dobre kuharice rabljajo dosti sv. pasteriziranega mleka pri svoji kuhi. To ga, da živila bolje jo—več okusa.

Dobre matere na to, da vsaka os. družini pije tudi k. mleka pri vsakem v. kajti to pomaga v. vati njih zdravlja.

STEDITE DENAR

Kupite sveže mle svojega rednega m. ja, ki vam garantir. je fine kakovosti. stavil vam ga bo dan k vašim vr. udoben, ekonomič. čin kupovanja.

MILK FOUNDATION A non-profit orga. endowed to give out. fic facts on general. 205 W. Wacker Drive, C.

Ali ste naročili n. nik "Prosveto"? Po. svoj list!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr. slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL. S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naroč. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno let. nino. Ker pa člani že plačajo pri assesmentu \$1.20 za tednik, se j. šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki druž. ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	\$6.00	Za Cicerio in Chicago	je
1 tednik in.....	4.80	1 tednik in.....	
2 tednika in.....	3.60	2 tednika in.....	
3 tednike in.....	2.40	3 tednike in.....	
4 tednike in.....	1.20	4 tednike in.....	
5 tednikov in.....	nič	5 tednikov in.....	
Za Evropo je.....		\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja s Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov prenosa biti ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list ted. moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplač. vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništv datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih čl. družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....